

17

ความเสมอภาค และหลักประกันทางสังคม

EQUALITY

EQUITY

“สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติของประชากร
ทุกช่วงวัย ทุกเพศสภาพ และทุกกลุ่ม โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง”

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม ให้ความสำคัญกับการสร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย ทุกเพศสภาพ และทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง การปิดช่องว่างการคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ เพื่อสร้าง ความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ รวมทั้งการป้องกันปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาค ที่คาดว่าจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างต่าง ๆ ทั้งจากใน และต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการกำจัดวงจรความเหลื่อมล้ำและความยากจนที่จะถูกถ่ายทอด จากรุ่นสู่รุ่นได้อย่างยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น** ทั้งนี้ แผนแม่บทฯ สนับสนุนการบรรลุผลสัมฤทธิ์การพัฒนา ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติให้สามารถบรรลุเป้าหมายสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ ในทุกมิติ เพื่อให้การเติบโตของประเทศเป็นการเติบโตที่ยั่งยืน โดยทุกคนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

170001

คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น

จ.2

ปี 2562

ปี 2563

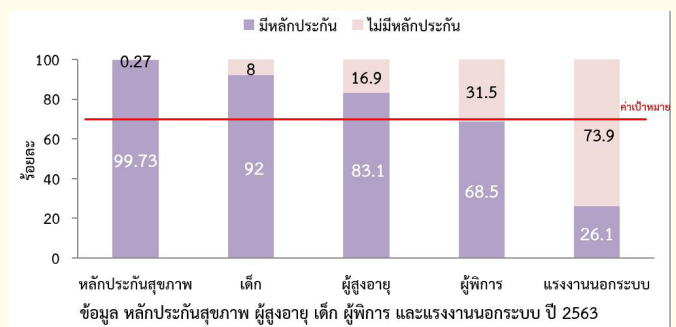
ปี 2564

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนประชากรไทยทั้งหมดที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมอย่างน้อย 9 กรณี ได้แก่ (1) เจ็บป่วย (2) คลอดบุตร (3) ตาย (4) ทพพลภาพ/พิการ (5) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (6) ชราภาพ (7) ว่างาน (8) ผู้อยู่ในอุปการะ และ (9) การบาดเจ็บจากการทำงาน ร้อยละ 70

เมื่อเทียบเคียงจากข้อมูลหลักประกันสุขภาพ พบว่า ในปี 2563 มีจำนวนประชากรไทยได้รับ หลักประกันสุขภาพคิดเป็นสัดส่วนสูงถึง ร้อยละ 99.73 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ ซึ่งลดลง จากปี 2562 เพียงเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม ยังคง สูงกว่าค่าเป้าหมายในปี 2565 (ร้อยละ 70) ทั้งนี้ หลักประกันสุขภาพเป็นเพียงความคุ้มครอง ตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมเพียง 1 กรณี เท่านั้น จากที่ได้มีการกำหนดไว้อย่างน้อย 9 กรณี และเมื่อเทียบเคียงข้อมูลการคุ้มครองอื่น ๆ ประกอบ

สัดส่วนของประชากรจำแนกตามการมีหลักประกัน

ที่มา: สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวงแรงงาน

ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม

พบว่า ในปี 2563 มีเพียงกลุ่มเด็กและกลุ่มผู้สูงอายุที่มีสัดส่วนการได้รับการคุ้มครองมากกว่าค่าเป้าหมาย โดยมีจำนวนเด็กที่ได้รับเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 92.0 ของจำนวนเด็กผู้มีสิทธิทั้งหมด และมีจำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 83.1 ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด ในขณะที่ประชากรไทยในกลุ่มผู้พิการและกลุ่มแรงงานนอกระบบยังอยู่ต่ำกว่าเป้าหมาย แต่มีแนวโน้มทิศทางการปรับตัวดีขึ้นจากปีก่อนหน้า โดยมีจำนวนผู้พิการที่ได้รับเบี้ยผู้พิการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 68.5 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 63.3 ในปีที่ผ่านมา และจำนวนแรงงานนอกระบบที่มีหลักประกันมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ 26.1 ของแรงงานนอกระบบทั้งหมด อันเป็นผลจากผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และ 40 ที่มีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ประกันตนตามมาตรา 40

การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายประเด็นข้างต้นยังมีประเด็นท้าทายที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไข อาทิ การขยายและพัฒนาระบบฐานข้อมูลทางด้านการคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมให้มีความครอบคลุม ถูกต้อง และแม่นยำ เพื่อนำไปสู่การดำเนินมาตรการช่วยเหลือและสร้างหลักประกันที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย สามารถจูงใจให้แรงงานนอกระบบเป็นผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมเพิ่มขึ้น เพื่อลดข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดสรรสวัสดิการ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและขยายความเชื่อมโยงระหว่างฐานข้อมูลต่าง ๆ ทั้งในหน่วยงานของรัฐและไม่ใช่หน่วยงานของรัฐ เพื่อเพิ่มความครอบคลุมของประชากรกลุ่มเป้าหมายและแก้ปัญหาภาวะตกหล่น รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในการออกแบบมาตรการในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติเพื่อลดความซ้ำซ้อนและลดสถานะการจัดสรรสวัสดิการแบบแยกส่วนของหน่วยงานต่าง ๆ

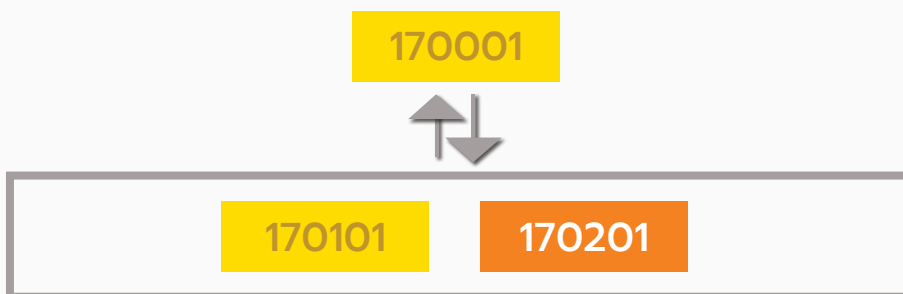

แผนแม่บทฯ ประเด็น (17) ความเสมอภาคและหลักประกันสังคม

ประกอบด้วย 2 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

*สถานะการบรรลุเป้าหมายประจำปี 2564

170101

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

คนไทยทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 สัดส่วนประชากรกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมอย่างน้อย 9 กรณี ได้แก่ (1) เจ็บป่วย (2) คลอดบุตร (3) ตาย (4) ทูพพลภาพ/พิการ (5) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (6) ขราภาพ (7) ว่างงาน (8) ผู้อยู่ในอุปการะ (9) การบาดเจ็บจากการทำงาน ร้อยละ 80

เมื่อเทียบเคียงจากข้อมูลการคุ้มครองต่าง ๆ พบว่า ในปี 2563 กลุ่มเด็กและผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีหลักประกันสูงกว่าค่าเป้าหมาย (ร้อยละ 80 ในปี 2565) โดยจำนวนเด็กที่ได้รับเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดมีสัดส่วนร้อยละ 92.0 ของผู้มีสิทธิได้รับเงินทั้งหมด และจำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพมีสัดส่วนร้อยละ 83.1 ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด ในขณะที่ประชากรในกลุ่มผู้พิการและกลุ่มแรงงานนอกระบบยังอยู่ต่ำกว่าเป้าหมาย แต่มีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นจากปีก่อนหน้า โดยจำนวนผู้พิการที่ได้รับเบี้ยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 68.5 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 63.3 ในปีที่ผ่านมา ส่วนจำนวนแรงงานนอกระบบที่มีหลักประกันมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ 26.1 ของแรงงานนอกระบบทั้งหมด อันเป็นผลจากผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และ 40 ที่มีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย

170201

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 ดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือลดลงร้อยละ 10

เมื่อเทียบเคียงจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform :TPMAP) พบว่า แนวโน้มในช่วงปี 2560 – 2562 ความยากจนแบบหลากหลายมิติปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่องในทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ในปี 2563 ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่รุนแรงและขยายเป็นวงกว้าง ทำให้กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือได้รับผลกระทบเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยจากตัวชี้วัดเทียบเคียงสัดส่วนคนยากจนที่เป็นตัวเงินในกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ ได้แก่ เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และสตรี มีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง

ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม

170101

แผนแม่บทย่อย

การคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐานและหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

คนไทยทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง
ได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนประชากรกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางที่ได้รับการคุ้มครอง
ตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมอย่างน้อย 9 กรณี ได้แก่ (1) เจ็บป่วย
(2) คลอดบุตร (3) ตาย (4) กุพพลภาพ/พิการ (5) เงินช่วยเหลือครอบครัว
หรือบุตร (6) ชราภาพ (7) ว่างงาน (8) ผู้อยู่ในอุปการะ (9) การบาดเจ็บ
จากการทำงาน ร้อยละ 80

การคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐานและหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ เน้นการขยาย
ความคุ้มครองขั้นต่ำให้ทุกคนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับความเป็นมนุษย์ภายใต้การสร้างระบบ
คุ้มครองและป้องกันแบบถ้วนหน้าเพื่อความทั่วถึง เป็นธรรม และมีส่วนร่วมรับผิดชอบในทุกภาคส่วน
โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางที่มีแนวโน้มได้รับผลกระทบจากการวิกฤตการณ์รุนแรง
กว่าคนทั่วไป ซึ่งปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญเพื่อบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ นโยบาย/มาตรการ
ด้านสวัสดิการที่ครอบคลุมทุกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย กลไกและเครื่องมือในการขับเคลื่อนการสร้าง
หลักประกันทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างหลักประกันทางสังคม
ที่ครอบคลุมทุกกลุ่มคน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง บนฐานของความยั่งยืนทางการคลัง อย่างไรก็ตาม
ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลให้การวัดความคุ้มครองทางสังคมมีความท้าทาย
เพิ่มมากขึ้น จากข้อจำกัดด้านงบประมาณของรัฐและความต้องการการคุ้มครองเยียวยาที่เพิ่มมากขึ้น
ในขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานที่นำไปสู่การเติบโตอย่างรวดเร็วของแรงงานชั่วคราว
โดยเฉพาะแรงงานในระบบเศรษฐกิจแพลตฟอร์ม¹ อาจส่งผลให้แรงงานนอกระบบที่ขาดหลักประกัน
ทางอาชีพและรายได้เพิ่มสูงขึ้น

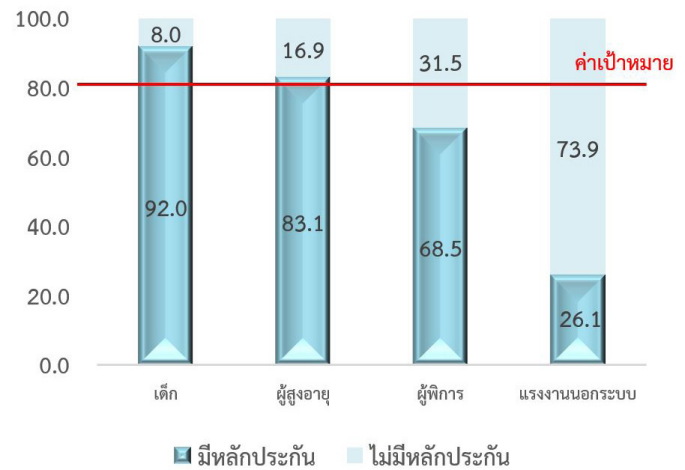
¹ ผู้ที่รับงานและค่าตอบแทนในการทำงานผ่านทางแพลตฟอร์มดิจิทัล

170101

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย สัดส่วนประชากรกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมอย่างน้อย 9 กรณี ได้แก่ (1) เจ็บป่วย (2) คลอดบุตร (3) ตาย (4) ทุพพลภาพ/พิการ (5) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (6) ขราภาพ (7) ว่างงาน (8) ผู้อยู่ในอุปการะ และ (9) การบาดเจ็บจากการทำงาน ในปี 2563 พบว่า เด็กและผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีหลักประกันสูงกว่าค่าเป้าหมาย (ร้อยละ 80 ในปี 2565) โดยกลุ่มเด็กที่ได้รับเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดมีสัดส่วนร้อยละ 92.0 ของผู้มีสิทธิได้รับเงินทั้งหมด และกลุ่มผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพมีสัดส่วนร้อยละ 83.1 ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด ในขณะที่ประชากรในกลุ่มผู้พิการและกลุ่มแรงงานนอกระบบยังอยู่ต่ำกว่าเป้าหมาย แต่มีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นจากปีก่อน โดยจากข้อมูลในปี 2563 ผู้พิการที่ได้รับเบี้ยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 68.5 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 63.3 ในปีที่ผ่านมา ส่วนแรงงานนอกระบบที่มีหลักประกันมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ 26.1 ของแรงงานนอกระบบทั้งหมด ซึ่งเป็นผลจากการเพิ่มสูงขึ้นของสัดส่วนผู้ประกันตนทั้งในส่วนของมาตรา 39 และ 40 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สัดส่วนของประชากรกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง
จำแนกตามการมีหลักประกัน

ที่มา: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวงแรงงาน

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2564 หน่วยงานภาครัฐดำเนินการต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าว โดยเน้นการดำเนินโครงการต่อเนื่องตามภารกิจประจำเป็นหลัก เช่น โครงการกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เป็นต้น รวมทั้งโครงการระยะสั้นเพื่อเยียวยาและบรรเทาผลกระทบของกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เช่น โครงการเยียวยาผู้ประกันตนกลุ่มเปราะบาง โครงการเพิ่มกำลังซื้อให้แก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มาตรการให้ความช่วยเหลือผู้ประกันตนกองทุนประกันสังคม เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินการในโครงการสำคัญใหม่ ๆ เพื่อขยายความครอบคลุมของหลักประกันในกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมผ่านการสร้างมาตรการด้านการเงินการคลังและระบบช่วยเหลือทางสังคมที่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย อาทิ โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชนฐานราก โครงการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ แรงงานสูงอายุ และแรงงานผู้พิการ โครงการเสริมสร้างระบบการคุ้มครองทางสังคมแบบบูรณาการสำหรับทุกคนในประเทศไทย รวมถึงโครงการบูรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคมที่เป็นการรวบรวมข้อมูลการจัดสรรสวัสดิการสังคมของหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับภาพรวมรายโครงการและ/หรือมาตรการ และการปรับปรุงและขยายความเชื่อมโยงของระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) ซึ่งเป็นระบบฐานข้อมูลในระดับบุคคลเพื่อส่งเสริมและสร้างระบบข้อมูลด้านการคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่นำไปสู่การสร้างหลักประกันที่ครอบคลุมทุกคน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การจัดสรรงบประมาณเพื่อสร้างหลักประกันทางสังคมบนฐานของความยั่งยืนทางการคลังเป็นความท้าทายสำคัญในระยะต่อไป เพราะการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางที่ได้รับผลกระทบรุนแรงกว่ากลุ่มอื่น โดยความต้องการช่วยเหลือและหลักประกันที่เพิ่มสูงขึ้นในสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อข้อจำกัดทางด้านงบประมาณอย่างมีนัยสำคัญ และอาจทำให้ทรัพยากรทางด้านงบประมาณของภาครัฐไม่สามารถครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสม นอกจากนี้ กลุ่มผู้พิการและแรงงานนอกระบบที่สัดส่วนการมีหลักประกันยังคงต่ำกว่าเป้าหมายมากมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต ในขณะเดียวกัน การขยายและพัฒนาระบบฐานข้อมูลทางด้านการคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมให้มีความครอบคลุม ถูกต้อง และแม่นยำ โดยสามารถระบุตัวตนได้อย่างชัดเจนผ่านการบูรณาการข้อมูลจากทุกหน่วยงานและภาคส่วนยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญเช่นกัน เพื่อนำไปสู่การดำเนินมาตรการช่วยเหลือและสร้างหลักประกันที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย สามารถจูงใจให้แรงงานนอกระบบเป็นผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมเพิ่มขึ้น เพื่อลดข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดสรรสวัสดิการไปพร้อมกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินนโยบายและมาตรการทางด้านสวัสดิการในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางอย่างครอบคลุมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ควรส่งเสริมและพัฒนาระบบการคัดกรองและชี้เป้ากลุ่มเป้าหมายที่แม่นยำ เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถสร้างความครอบคลุมให้แก่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจนและจัดสรรสวัสดิการได้อย่างเพียงพอ เพื่อสร้างความยืดหยุ่นและเตรียมความพร้อมให้แก่กลุ่มเป้าหมายในการเผชิญภาวะวิกฤติการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งช่วยให้การออกแบบมาตรการของภาครัฐมีความเหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่มเป้าหมายและลดความซ้ำซ้อนของสวัสดิการต่าง ๆ ไปพร้อมกัน นอกจากนี้ การปรับปรุงระเบียบ/กฎหมายให้สอดคล้องและไม่เป็นอุปสรรค การส่งเสริมความร่วมมือของทุกภาคส่วนและภาคีการพัฒนาในการจัดสวัสดิการ และการเพิ่มความสามารถในการร่วมจ่ายและความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคม จะเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้ระบบความคุ้มครองทางสังคมสามารถสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตให้แก่ผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางบนฐานความยั่งยืนทางการคลัง

แผนแม่บทย่อย

มาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะเจาะจง

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย ที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

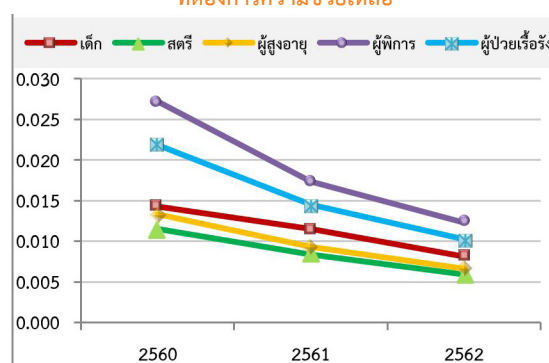
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือลดลงร้อยละ 10

การมีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ ได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการพัฒนามาตรการและกลไกสนับสนุนช่วยเหลือประชาชนในกลุ่มเปราะบาง หรือกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษภายใต้พลวัตความเปลี่ยนแปลงและสถานการณ์ต่าง ๆ ของประเทศ ที่นำไปสู่ความเสี่ยงและความท้าทายสูงในการปรับตัวและสามารถช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง ได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสม จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยสำคัญเกี่ยวกับการนำระบบข้อมูลและเทคโนโลยี มาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการให้ความช่วยเหลือที่มีความชัดเจน การมีบริการขั้นพื้นฐานและสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการมีระบบและกลไกให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมายังคงแสดงให้เห็น สถานการณ์และประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงาน คือ การขยายความ เชื่อมโยงของฐานข้อมูลในการระบุตัวตนของกลุ่มเป้าหมายระหว่างฐานข้อมูลทางการพัฒนาคนอื่น ๆ ทั้งในหน่วยงานภาครัฐและไม่ใช่งานภาครัฐ เพื่อเพิ่มความครอบคลุมของประชากรกลุ่มเป้าหมาย และแก้ปัญหาภาวะตกหล่น รวมทั้งการบูรณาการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลนำไปสู่การสร้างและออกแบบ มาตรการในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติเพื่อลดความซ้ำซ้อนและความขาดแคลนในบางกลุ่มเป้าหมาย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยจากตัวชี้วัด เทียบเคียงดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติ ของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือ ได้แก่ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเรื้อรัง จากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคน แบบชี้เป้า (TPMAP) พบว่า แนวโน้มในช่วงปี 2560 - 2562 ความยากจนแบบหลากหลายมิติปรับตัว ลดลงอย่างต่อเนื่องในทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้

ดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมาย ที่ต้องการความช่วยเหลือ

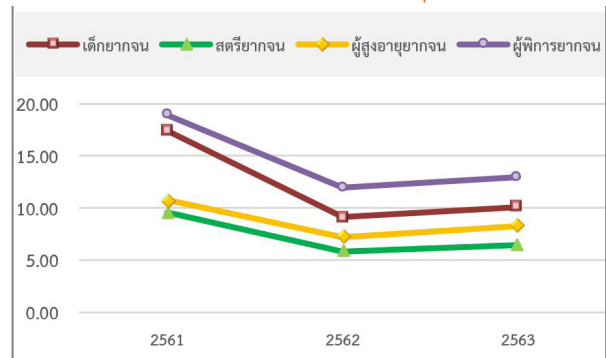

ที่มา: Thai People Map and Analytics Platform (TPMAP)

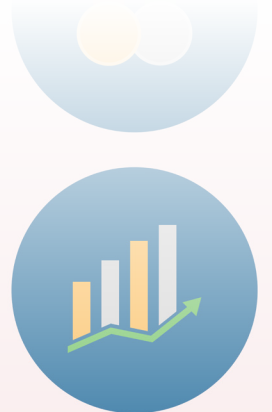
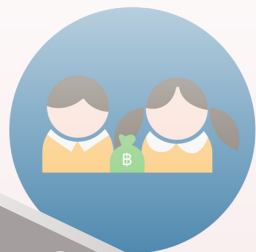
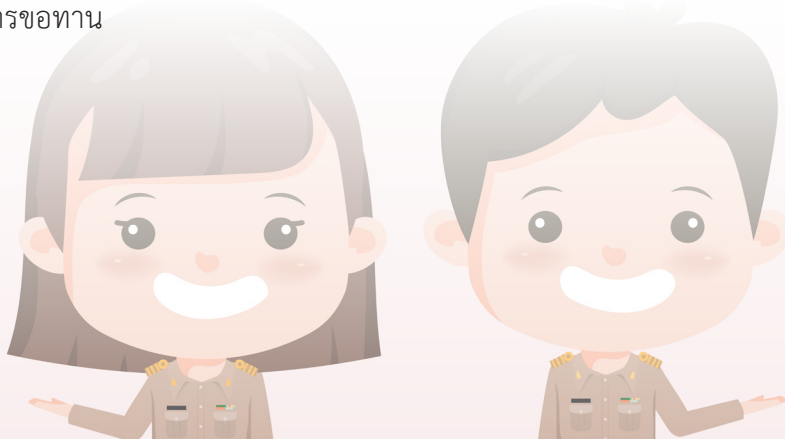
ยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดให้ในปี 2565 ลดลงร้อยละ 10 อย่างไรก็ตาม ในปี 2563 ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่รุนแรงและเป็นวงกว้าง ทำให้กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือได้รับผลกระทบเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยจากตัวชี้วัดเทียบเคียงสัดส่วนคนยากจนที่เป็นตัวเงินในกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ ได้แก่ เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และสตรี มีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ซึ่งเป็นผลจากการดำเนินมาตรการเยียวยาและบรรเทาผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวในกลุ่มด้อยโอกาสและเปราะบางที่สำคัญ ส่งผลให้ระดับความรุนแรงของการเพิ่มขึ้นของความยากจนไม่สูงมากนัก

สัดส่วนคนยากจนที่เป็นตัวเงินของกลุ่มเป้าหมาย

ที่มา: สำนวนภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สสช. คำนวณโดย สสช.

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินโครงการและมาตรการต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวในช่วงปี 2564 ที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการที่มุ่งเน้นในกลุ่มเป้าหมายเด็กเป็นหลัก โดยเฉพาะโครงการและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม โครงการสำคัญที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพและฐานข้อมูลขนาดใหญ่ทางด้านการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่มีการบูรณาการและสามารถชี้เป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังคงมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงระหว่างฐานข้อมูลสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นระบบข้อมูล TPMap ฐานข้อมูลบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และฐานข้อมูลของสวัสดิการและการพัฒนาคนในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เช่น โครงการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียน การพัฒนาประสิทธิภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและรายงานข้อมูลการติดตามช่วยเหลือนักเรียน โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลตำบล โครงการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) เพื่อบริหารสวัสดิการสังคม โครงการบูรณาการข้อมูลและจัดทำ Dashboard ของผู้มีรายได้น้อย เป็นต้น ส่วนประเด็นปัจจัยทางด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายจะเป็นการดำเนินการในโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนและโครงการผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบทที่มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยเป็นหลัก นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐยังดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การจัดทำและออกแบบมาตรการให้ความช่วยเหลือที่ชัดเจนและเฉพาะกลุ่มยิ่งขึ้น อาทิ การสร้างความเข้มแข็งในการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียน โครงการพัฒนายุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ด้านการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ การพัฒนาและขับเคลื่อนระบบงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าประเวณี และโครงการป้องกันและพัฒนาศักยภาพคนไร้ที่พึ่งและผู้ทำการขอทาน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและขยายความเชื่อมโยงระหว่างฐานข้อมูลต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานอื่นนอกเหนือภาครัฐ ยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่มีความสำคัญ อาทิ ระบบข้อมูล TP MAP ฐานข้อมูลประกันสังคม และฐานข้อมูลหนี้สิน (บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด) เพื่อนำไปสู่การเพิ่มความครอบคลุมของประชากรกลุ่มเป้าหมายและแก้ปัญหาภาวะตกหล่นรวมทั้งการบริหารจัดการให้ระบบฐานข้อมูลมีความเป็นปัจจุบันเพื่อให้สอดคล้องและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น การเกิดวิกฤติการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เป็นต้น ซึ่งจะสามารถชี้เป้าหมายและระบุกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแม่นยำและช่วยให้มาตรการถูกออกแบบอย่างเหมาะสม ในขณะเดียวกัน ควรให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากระบบและกลไกการเชื่อมโยงและการบูรณาการข้อมูลทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกแบบมาตรการให้ความช่วยเหลือที่มีลักษณะร่วมกันระหว่างหน่วยงานเพื่อลดความซ้ำซ้อนและลดสภาวะการจัดสรรสวัสดิการแบบแยกส่วนของหน่วยงานต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป การดำเนินงานของภาครัฐจำเป็นต้องเร่งรัดการสร้างความเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลทางด้านการพัฒนาคนและข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่เป็นเอกภาพและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ ซึ่งจะช่วยให้การออกแบบเครื่องมือและมาตรการให้ความช่วยเหลือแบบเจาะจงสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะกลุ่มและสอดคล้องกับความต้องการของประชากรกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงส่งเสริมและสร้างกลไกให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงและรับรู้ถึงสิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับ และสร้างทัศนคติและองค์ความรู้ของบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้เกิดการทำงานในเชิงรุกและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ เพื่อผลักดันให้เกิดการสร้างกลไกการช่วยเหลือและพัฒนาแบบมุ่งเป้าที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับพื้นที่ และการขยายขอบเขตการใช้ประโยชน์จากระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่สำหรับเป็นกลไกการติดตามและประเมินผลการดำเนินมาตรการแบบเจาะจงเฉพาะกลุ่มเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและยกระดับมาตรการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

